

Резюме

Луцкий М. И., Шевченко Ю. И. Правовое регулирование трансфертного ценообразования с целью предотвращения вывода доходов в налоговые гавани.

В статье раскрыто понятие трансфертного ценообразования и как это явление связано с налоговой оптимизацией. Также проведен анализ международных нормативно-правовых актов, которые следует использовать в процессе урегулирования трансфертного ценообразования на законодательном уровне. Одновременно обращается внимание на шаги, которые наше государство уже сделало на пути к адаптации отечественного законодательства к международным стандартам. В статье также обращается внимание на то, какое влияние на налогоплательщиков будут иметь изменения налогового законодательства, связанные с трансфертным ценообразованием.

Ключевые слова: трансфертное ценообразование, транснациональные корпорации, законодательное урегулирование, рыночный диапазон цен, рыночный диапазон рентабельности, методы трансфертного ценообразования.

Summary

Lutskyi M., Shevchenko Y. Legal regulation of transfer pricing to prevent the removal of profits in tax havens.

In this article the concept of transfer pricing has been disclosed. Also the connection between transfer pricing and tax optimization has been described. There is analysis of international legal documents which have positive influence on regulation of transfer pricing to prevent the removal of profits in tax havens. There are described steps of our country that are have been done to adapt national legislation according to international requirements. The authors paid attention to impact on taxpayers after changing tax legislation connected with transfer pricing.

Key words: transfer pricing, multinational corporations, the legislative regulation, market diapason prices, market range profitability, transfer pricing methods.

Отримано 10.04.2014

УДК 368.02

О. І. ЛЯТИНА

Ольга Ігорівна Лятіна, студентка III курсу Інституту післядипломної освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЕВОЛЮЦІЯ НАДАННЯ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ НЕРЕЗИДЕНТАМИ

Сьогодні страховий ринок займає провідне місце серед інших систем відносин, оскільки його продуктом є специфічна послуга – страховий захист, що має неабияке значення для забезпечення розвитку економіки в країні. Існуюча в Україні модель страхового ринку зазнає впливу потужної глобалізації, розвиваючись в умовах інтеграції у світове економічне господарство. Розвиток ринку страхових послуг є важливою складовою національної економіки та безпеки, оскільки являє собою найбільш раціональний, економічний та доступний механізм захисту інтересів суспільства. Відомий німецький теоретик А. Манес у своїй праці зазначав: «Страхуванню у народному господарстві відведено видатне місце, оскільки воно у всіх своїх видах зручним і надзвичайно доцільним способом служить забезпеченню матеріального добробуту людини»¹.

Надання страхових послуг є важливим елементом успішного розвитку України. Сьогодні вітчизняний страховий ринок, перебуваючи під тиском міжнародної інтеграції, потребує нагального вдосконалення економічного та правового регулювання, а також впровадження нових інструментів та засобів їх реалізації. Надання страхових послуг нерезидентами належить до найважливіших чинників активізації соціально-економічних процесів та поліпшення інвестиційного клімату. У контексті впровадження суттєвих змін до українського законодавства проблема вивчення еволюції страхового ринку страхових України набуває актуального значення, оскільки з нею безпосередньо пов'язаний стан економіки країни та безпеки громадян.

Метою даної статті є дослідження еволюції надання страхових послуг в Україні нерезидентами, а також пошук шляхів підвищення ефективності діяльності вітчизняного страхового ринку.

Аналіз сучасного страхового ринку України та розвитку системи страхових послуг знайшов відображення у багатьох працях зарубіжних і вітчизняних вчених. Правові аспекти еволюції та функціонування страхування вивчали Дж. Садлер, Р. Стефенсон, В. Д. Базилевич, Т. А. Федорова, Т. В. Яворська, С. С. Осадець, В. В. Ковальова, М. М. Александрова, Н. М. Внукова, О. О. Терещенко, В. А. Сухова, М. А. Зайцева, Л. М. Горбач, О. Д. Заруба та інші. Однак у рамках вищезазначених робіт не розглядається належним чином питання надання страхових послуг нерезидентами як важливий сегмент страхового ринку України.

Варто наголосити, що в науковій літературі існує декілька підходів до розуміння сутності страхової послуги. Т. В. Яворська вважає, що страхові послуги – це послуги вторинного попиту, які значною мірою залежать від політичної і економічної стабільності, а також від рівня добробуту громадян країни². На думку

С. С. Осадця, страхова послуга – це комплекс цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством³. Страхова послуга також розглядається як втілення і практична реалізація конкретних продуктів страхової компанії, у зв'язку з чим вона завжди індивідуальна⁴. Г. А. Говорушко вважає страхову послугу продуктом цілеспрямованої діяльності страхової компанії, що пропонується на ринку на умовах еквівалентного обміну з метою отримання прибутку⁵.

Надання страхових послуг нерезидентами в Україні має глобальне значення для розвитку соціально-економічних процесів та інвестиційного клімату країни. У контексті останніх зрушень щодо діяльності філій страховиків-нерезидентів, страховий ринок України, який є досить молодим, належить до категорії найбільш потужних і динамічних сегментів фінансового ринку, про що свідчить процес його становлення в ретроспективі.

У 1993 р. було прийнято Декрет Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) «Про страхування», який став першою спробою побудови цивілізованого страхового ринку та здійснення нагляду за страховою діяльністю. У 1996 р. був прийнятий Закон України «Про страхування» (далі – Закон)⁶, до якого неодноразово вносились зміни та доповнення з метою ефективного регулювання страхового ринку. Важливим нововведенням з 16 травня 2008 р. став дозвіл нерезидентам здійснювати страхову діяльність в Україні. Але до 2013 р. їх можливості були значно обмежені порівняно зі страховиками-резидентами, оскільки дозволялися лише такі види діяльності: виключно із страхування ризиків, пов'язаних з морськими перевезеннями, комерційною авіацією, запуском космічних ракет і фрахтом (включаючи супутники), у разі, якщо об'єктом страхування є майнові інтереси, пов'язані з товарами, які транспортуються, та/або транспортним засобом, яким вони транспортуються, та/або будь-яка відповідальність, що виникає у зв'язку з таким транспортуванням товарів; перестраховування; страхове посередництво, таке як брокерські та агентські операції; допоміжні послуги зі страхування, такі як консультаційні послуги, оцінка актуарного ризику та задоволення претензій.

17 травня 2013 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування», який був прийнятий у 2005 р. з метою гармонізації національного законодавства у зв'язку з вступом України до Світової організації торгівлі (далі – СОТ). Імплементация норм вищезазначеного документа є важливим кроком до лібералізації доступу на український страховий ринок, що відкриває нові обрії для іноземних страховиків та/або перестраховиків. Отже, можна стверджувати, що нова редакція Закону має на меті спрощення процедури входження страховиків-нерезидентів на вітчизняний ринок шляхом введення ряду резонансних новел.

Згідно зі ст. 2 Закону, значно розширено поняття «страховик». Відтепер до страховиків, які мають право здійснювати страхову діяльність на території України, належать також зареєстровані Уповноваженим органом постійні представництва у формі філій іноземних страхових компаній, які одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності. Законодавець називає таких суб'єктів страхового ринку «філіями страховиків-нерезидентів», надаючи повне і вичерпне визначення останніх: страховиками-нерезидентами є фінансові установи, що створені та мають ліцензію на провадження страхової діяльності відповідно до законодавства тих іноземних держав, у яких вони зареєстровані. Таким чином, розширення кола страховиків є основоположним аргументом процедури їхнього поділу на страховиків-резидентів та страховиків-нерезидентів⁷.

Законом надано вичерпний перелік умов, за яких страховик-нерезидент має право на відкриття філії в Україні. Так, законодавець називає дев'ять позицій, в яких містяться вимоги щодо: держави, в якій зареєстрований страховик-нерезидент; наявності підписаного меморандуму про обмін інформацією; здійснення державного нагляду за страховою діяльністю відповідно до законодавства країни реєстрації страховика-нерезидента; укладення міжнародного договору про запобігання податковим ухиленням та уникнення подвійного оподаткування; наявності неофшорного статусу страховика; відповідності рейтингу фінансової надійності (стійкості) встановленим вимогам; мінімального розміру гарантійного депозиту на рахунках уповноважених банків-резидентів; наявності письмового безвідкличного зобов'язання страховика-нерезидента про безумовне виконання ним зобов'язань; надання права страховикам України відкривати свої філії на території іноземної держави, в якій створений і діє страховик-нерезидент. Таким чином, філія страховика-нерезидента може бути зареєстрована Уповноваженим органом за умови відповідності вищезазначеним вимогам та/або нормативно-правовим актам Уповноваженого органу. Такий перелік умов для відкриття філій страховиками-нерезидентами передбачений законодавцем з метою додаткового захисту національного виробника страхових послуг у загостреному конкурентному середовищі⁸.

Наступною та досить важливою, на наш погляд, новелою є встановлення вимог до забезпечення платоспроможності страховиків. Відтепер страховики зобов'язані дотримуватися таких умов: наявності сплаченого статутного капіталу для страховиків-резидентів або гарантійного депозиту для філій страховиків-нерезидентів та гарантійного фонду страховика.

Кардинальним нововведенням є зміна мінімального розміру статутного капіталу (гарантійного депозиту): сума, еквівалентна 1 млн євро, – для страховика, який займається видами страхування іншими, ніж страхування життя; 10 млн євро – для страховика, який займається страхуванням життя. Збільшення обсягу статутного капіталу є передбачуваним явищем, оскільки саме він формує основу фінансової стійкості страхової компанії. Доводиться припускати, що імплементация даної новели викличе суперечливе ставлення фігурантів страхового ринку. З одного боку, підвищення мінімального розміру статутного капіталу має забезпечити ефективну платоспроможність і надійний фінансовий стан страховика. Як результат, наявність солідного фактич-

ного запасу нетто-активів та стійкого фінансового розвитку суб'єктів може викликати проникнення іноземного капіталу в Україну та оздоровлення інвестиційного клімату. З іншого боку, багато страхових компаній зіштовхнуться з питанням неплатоспроможності, серед них – і з недостатнім рівнем капіталізації, що добровільно залишать ринок, вважаючи послуги зі страхування життя сферою слабого інтересу українців.

Окрім відповідності вищезазначеним умовам платоспроможності, до філій страховиків-нерезидентів висувається також ряд інших вимог. По-перше, страхові резерви філій страховиків-нерезидентів, утворені з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування, повинні бути розміщені виключно на території України. Страховим резервам приділяється особлива увага, оскільки вони є основною складовою частиною залученого капіталу страховика та показником динаміки капіталізації. По-друге, щодо порядку реєстрації, ліцензування, здійснення нагляду за діяльністю, застосування заходів впливу та ліквідації філій страховиків-нерезидентів, то він встановлюється Законом та нормативно-правовими актами Уповноваженого органу (ст. 37). При цьому Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – НКРФП), наділяється правом відкликати ліцензію на провадження страхової діяльності філією страховика-нерезидента у випадку позбавлення страховика-нерезидента ліцензії на провадження страхової діяльності або якщо його ліквідовано/оголошено банкрутом у країні його реєстрації. По-третє, для філій страховиків-нерезидентів встановлено окремий порядок видачі ліцензій, перелік документів, які додаються до заяви для одержання ліцензії, терміни розгляду заяви. Основоположним принципом такого порядку є забезпечення рівного доступу до ринків фінансових послуг. Але при цьому на НКРФП покладено законодавцем важливу місію – здійснення нагляду за функціонуванням філій страховиків-нерезидентів, оскільки вони потрапляють в зону дещо «послабленого» регуляторного впливу, керуючись у своїй діяльності законодавством країни реєстрації, а не місцезнаходження.

Не обійшов увагою законодавець і деякі аспекти ліквідації, реорганізації та санації страховика. Відповідно до ст. 43 реорганізація страховика-резидента передбачає залучення до числа учасників страховика-резидента інших страховиків (у тому числі страховиків-нерезидентів) за умови проведення ними всіх розрахунків за зобов'язаннями та боргами страховика, строк сплати яких уже настав. Варто звернути увагу на чітко встановлену процедуру задоволення вимог страхувальників, застрахованих осіб, вигодонабувачів та кредиторів: вони задовольняються за рахунок активів філії страховика-нерезидента, в разі їх недостатності – гарантійного депозиту, а в разі недостатності активів філії страховика-нерезидента та її гарантійного депозиту – за рахунок страховика-нерезидента, який створив таку філію⁹.

Таким чином, внесені до Закону зміни мають на меті потужний розвиток інфраструктури економіки шляхом залучення іноземного капіталу, побудову ринку за засадах справедливої конкуренції та еволюціонування національного законодавства згідно з європейськими стандартами. Ми маємо всі підстави стверджувати, що рівний доступ страховиків-резидентів та філій страховиків-нерезидентів на страховий ринок стане в цілому позитивним досвідом для України. Хоча сьогодні деякі фахівці прогнозують процес поглинання вітчизняних страхових компаній іноземними, але загострення конкуренції на українському ринку сприятиме ряду позитивних зрушень: підвищенню якості страхових послуг, розширенню асортименту продуктів, встановленню адекватних цін.

Проте варто зазначити, що подальшого вивчення та обґрунтування в межах економічних, юридичних та фінансових наук потребує питання пом'якшення впливу сучасної фінансово-економічної кризи на розвиток ринку страхових послуг в Україні. Зокрема, для підвищення ефективності українського страхового ринку необхідно врегулювати законодавче забезпечення страхової діяльності, реалізувати низку вимог, запроваджених до статутного капіталу страховика як критеріїв надійності його інвестиційних інструментів, розширити асортимент страхових продуктів тощо. Тож сподіваємось, що спектр вищезазначених нововведень стане чинником української інтеграції у світовий страховий простір.

¹ Манес А. Основы страхового дела / Пер. с нем.; под ред. и допол. М. И. Ушакова. – СПб.: М. В. Кечедши-Шаповалов, 1909. – 173 с. – С. 7.

² Страхові послуги: Навч. посіб. / Т. В. Яворська. – К.: Знання, 2008. – 350 с. – С. 5.

³ Страхування: Підручник / Кер. авт. кол. і наук., ред. С. С. Осадець. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с. – С. 143.

⁴ Тринчук В. В. Формування та розвиток маркетингу страхових компаній: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01. – К.: Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 21 с. – С. 3–4.

⁵ Говорушко Г. А. Страхові послуги: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 400 с. – С. 27.

⁶ Закон України «Про страхування» реєстр. № 85/96-ВР від 07.03.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vr>

⁷ Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування»» реєстр. № 2774-IV від 07.07.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2774-15>

⁸ Там само.

⁹ Там само.

Резюме

Ляміна О. І. Еволюція надання страхових послуг в Україні нерезидентами.

Статтю присвячено еволюції надання страхових послуг в Україні нерезидентами. Розглядається визначення поняття «страхова послуга» в контексті існуючих підходів до даної категорії. Окреслюються особливості процесу становлення укра-

їнського ринку страхових послуг у ретроспективі. Висвітлюється стан сучасного страхового ринку крізь призму новел, введених в дію Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування». Запропоновано напрями для підвищення ефективності надання страхових послуг, включаючи законодавче забезпечення страхової діяльності, реалізації вимог, запроваджених до статутного капіталу страховика, розширення асортименту страхових продуктів. Аналізується спектр вищезазначених нововведень в якості чинника інтеграції у світовий страховий простір.

Ключові слова: страхова послуга, нерезиденти, страховий ринок, страхова діяльність, інтеграція.

Резюме

Лятіна О. И. Эволюция предоставления страховых услуг в Украине нерезидентами.

Статья посвящена эволюции предоставления страховых услуг в Украине нерезидентами. Рассматривается определение понятия «страховая услуга» в контексте существующих подходов к данной категории. Определяются особенности процесса становления украинского рынка страховых услуг в ретроспективе. Освещается состояние современного страхового рынка через призму новелл, введенных в действие Законом Украины «О внесении изменений в Закон Украины «О страховании». Предложены направления для повышения эффективности предоставления страховых услуг, включая законодательное обеспечение страховой деятельности, реализацию требований, выдвинутых к уставному капиталу страховщика, расширение ассортимента страховых продуктов. Анализируется спектр вышеупомянутых нововведений в качестве фактора интеграции в мировое страховое пространство.

Ключевые слова: страховая услуга, нерезиденты, страховой рынок, страховая деятельность, интеграция.

Summary

Lyatina O. Evolution of providing actuarial services in Ukraine, performed by non-residents.

The article is devoted to the issue of evolution of providing actuarial services in Ukraine, performed by non-residents. The notion of the term «actuarial service» is viewed in the context of the approaches existing concerning this category. The peculiarities of the process of Ukrainian actuarial services market development are defined in retrospective. The analysis of the current Ukrainian insurance market is executed within the framework of changes introduced by the Law of Ukraine «On Changes to the Law of Ukraine «On Insurance». The directions for the improvement of actuarial services effectiveness are recommended including regulatory maintenance of insurance activities, implementation of requirements to underwriter's charter capital, extension of the range of insurance products. The above mentioned novelties are analyzed as integration factor to the world insurance space.

Key words: actuarial service, non-residents, insurance market, insurance activity, integration.

Отримано 14.03.2014

УДК 346.3

I. С. МАРЦЕВА

*Ірина Сергіївна Марцева, студентка IV курсу
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка*

ЕЛЕКТРОННА ПЛАТФОРМА ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ: ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ

Останнім часом все більшого оберту набувають євроінтеграційні процеси, ключовою формою реалізації яких є законодавство України, технічні умови й регламенти, що застосовуються в державі.

Як впливає із системного тлумачення положень проекту Угоди Про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом, одним із провідних напрямів адаптації законодавства України до європейських нормативних стандартів є законодавство про здійснення державних закупівель¹. Його норми, незважаючи на постійне удосконалення, визнані вже давно найбільш корупціогенними та такими, що гальмують впровадження нових інформаційно-комунікаційних систем і технологій в процеси державного управління економікою. Окрім цього, положення чинного в Україні законодавства про здійснення державних закупівель доволі поверхнево регламентують механізм участі громадськості в процесах здійснення контролю у сфері державних закупівель, обмежують стан інформаційного забезпечення відповідного сектору державного управління.

Все це вказує на безумовний практичний інтерес і теоретичну цінність правових проблем, пов'язаних з нормативною побудовою електронної платформи державних закупівель, розкриває один з провідних засобів протидії корупції у сфері державного управління економікою, відображає тісний функціональний зв'язок обраної теми дослідження та політики євроінтеграції.

Проживаючи в епоху технологічного прогресу, держава заінтересована у застосуванні різноманітних технічних засобів з метою спрощення та модернізації різних сфер діяльності. Так, для країн ЄС електронне